

• درآمد

آیت‌الله تسخیری دبیر کل مجمع جهانی تقریب بین مذاهب اسلامی در گفت‌وگو با شاهان یاران از شهید محراب آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم به عنوان شخصیتی متواضع، پرکار و محب اهل بیت(ع) یاد می‌کند که سراسر عمر پر برکت خود را به ترویج دین و تحکیم پایه‌های اسلام ناب محمدی گذراند و او علاوه بر فعالیت‌های منسجم تشکیلاتی و علمی و نگارش کتاب‌های مذهبی و آموزشی و ایراد سخنرانی‌های پر محتوا در راه وحدت اسلامی گام برداشت، و منشأ ثمرات و برکات فراوانی در زمینه عزت و سربلندی مسلمین شد. تلاش‌ها و مجاهدت‌های شهید بزرگوار آیت‌الله حکیم باعث شد از چنان نفوذ و مقبولیتی در میان مردم عراق و سایر کشورهای اسلامی برخوردار شود که استکبار جهانی و عوامل مزدور او نسبت به آینده خود به خصوص در عراق به طور جدی احساس خطر کنند. به همین دلیل کمر به برداشتن این شخصیت ارزشمند بسته، و او را پس از پایان نماز جمعه در کنار مرقد حضرت امیر مؤمنان(ع) در شهر نجف اشرف به طرز فجیعی به شهادت رساندند.

گفت‌وگوی شاهد یاران با آیت‌الله شیخ محمدعلی تسخیری
 دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

آیت‌الله حکیم زیبا زیست و زیبا شهید شد...

حکیم در جمهوری اسلامی ایران، و در زمینه مبارزه با رژیم حزب بعث عراق گسترش یافت. این روابط زمانی قوی‌تر شد که مجمع جهانی اهل بیت(ع) و مجمع جهانی تقریب بین مذاهب اسلامی به دستور مقام معظم رهبری تأسیس شدند. هر دوی ما عضو شورای عالی این دو مجمع بودیم. شهید حکیم هم رئیس شورای عالی مجمع تقریب بود، و هم نایب رئیس شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت(ع). بنده نیز دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت و دبیر کل مجمع جهانی تقریب بودم که به طور طبیعی یک ارتباط کاری خیلی قوی بین ما وجود داشت و با هم در راه خدمت به پیروان اهل بیت(ع) در سطح جهانی همکاری می‌کردیم. همچنین در مجمع تقریب هم در کنفرانس‌های گوناگون از جمله کنفرانس‌های اندیشه اسلامی که مرحوم شهید حکیم یکی از سخنرانان ثابت این اجلاس بود و در کنفرانس‌های وحدت اسلامی که ایشان در این کنفرانس هم سخنران ثابت این اجلاس بود، با یکدیگر همکاری داشتیم.

مجمع تقریب در چه سالی و با چه پشتوانه‌ای؟
 حدود ۱۴ سال پیش تأسیس شد. ابتدا مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای او را مأمور پیگیری و پایه‌گذاری این مجمع کرد، سپس آیت‌الله واعظ‌زاده خراسانی سمت دبیر کلی این مجمع را بر عهده گرفت، در حالی که شهید حکیم ریاست شورای عالی را عهده دار بود و توانست راهکارها و اهداف و برنامه‌های آموزشی آن را تدوین و وضع کند.

در پی پایه‌گذاری مجمع جهانی تقریب، شهید محراب آیت‌الله حکیم طرح احداث دانشگاه تقریب بین مذاهب اسلامی و برنامه‌های آموزشی آن را تهیه نمود، این دانشگاه بی‌درنگ در تهران تأسیس شد، و اکنون نقش ارزنده و مهمی در زمینه گسترش فرهنگ تقریب میان پیروان مذاهب اسلامی دارد. هم‌اینک صدها دانشجو از شهرهای مختلف ایران و کشورهای جهان اسلام در این دانشگاه سرگرم تحصیلند. آیا شهید حکیم مسئولیتی هم در مدیریت دانشگاه

مرحله بوده است. در مرحله نخست از طریق کلاس‌های درس حوزه علمیه نجف اشرف با او آشنا شدم. ایشان فرزند مرجع تقلید ما و پناهگاه بزرگ ما در حوزه علمیه نجف اشرف، مرحوم آیت‌الله‌العظمی سیدمحمسن حکیم بود. سیدمحمدباقر حکیم از فرزندان برومند بیت مرحوم حکیم بود، و من با این مرجع ارتباط قوی داشتم. در مرحله دوم، بنده تا مدتی نماینده آیت‌الله‌العظمی سیدمحمسن حکیم در یکی از مناطق استان بقیه و مدتی نیز نماینده ایشان در اداره یکی از مراکز مهم آموزشی در کویت بودم. به طور خلاصه در آن زمان در چارچوب بیت این

اختلافات مذهبی و تفاوت دیدگاه‌ها، یک امر طبیعی است، این اختلافات باید در چارچوب یکپارچگی امت اسلامی محدود بماند. مرحوم آیت‌الله حکیم همواره اندیشه وحدت و تقریب را تبلیغ می‌کرد، برای تحقق وحدت و همدلی میان مذاهب اسلامی گام برداشت و من گواهی می‌دهم که شهید محراب آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم نقشی بزرگ و سازنده در پایه‌گذاری مجمع جهانی تقریب بین مذاهب اسلامی.

مرجعیت آگاه و پیشرو به فعالیت‌های اسلامی می‌پرداختم. آقای سیدمحمدباقر حکیم نیز یکی از خدمتگزاران فعال و قوی این مرجعیت بود.

مرحله سوم آشنایی من با شهید سیدباقر حکیم از طریق فعالیت‌های سیاسی - اسلامی بود که در سایه مرجعیت مرحوم آیت‌الله‌العظمی شهید سیدمحمدباقر صدر صورت می‌گرفت ولی، روابط و همکاری من با آقای سیدمحمدباقر

ابتدا نظر نشان را درباره نقش شهید محراب آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم در زمینه تلاش برای تحکیم وحدت و همدلی میان مسلمانان بفرمائید.

من نیز به نوبه خود این گفت‌وگو را مغتنم می‌شمارم تا شهادت شهید محراب آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم، این شخصیت علمی پیشگام را به دست دشمنان اسلام و دشمنان وحدت و یکپارچگی مردم عراق و آینده این کشور تسلیت بگویم. شهید آیت‌الله حکیم یکی از رهبران و پیشگامان و پرچمداران وحدت اسلامی بود. او نسبت به شرایط و چالش‌های امت اسلامی آگاهی داشت. در حقیقت برای رهایی از این شرایط سخت و تهدیدهای فزاینده چاره‌ای جز یکپارچگی امت و انسجام دیدگاه‌ها و رفتارهای امت نداریم.

اختلافات مذهبی و تفاوت دیدگاه‌ها، یک امر طبیعی است، این اختلافات باید در چارچوب یکپارچگی امت اسلامی محدود بماند. مرحوم آیت‌الله حکیم همواره اندیشه وحدت و تقریب را تبلیغ می‌کرد، برای تحقق وحدت و همدلی میان مذاهب اسلامی گام برداشت و من گواهی می‌دهم که شهید محراب آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم نقشی بزرگ و سازنده در پایه‌گذاری مجمع جهانی تقریب بین مذاهب اسلامی و در تنظیم و تصویب اساسنامه این مجمع مشارکت فعال داشت. در دیدار و گفت‌وگو با نمایندگان و رهبران مذاهب اسلامی در سرتاسر جهان اسلام نقش بسزایی در پیشبرد این مجمع داشت.

بر این اساس شورای عالی مجمع جهانی تقریب، به پاس تلاش‌ها و زحمات شهید حکیم، او را به عنوان اولین رئیس شورای عالی انتخاب کرد. او پس از انتخاب به این سمت گام‌های بلندی برای تحقق اهداف و برنامه‌های مجمع برداشت.

حضرت تعالی از چه زمانی با شهید آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم آشنا شدید؟

آشنایی بنده با شهید محراب سیدمحمدباقر حکیم در چند

■ شرکت در نماز جمعه تهران.

برای احیای نقش دارالتقرب انگیزه قوی داشت، چرا که او طرفدار وحدت، عاشق تقرب و برای بیداری و نهضت جهان اسلام دلسوز بود، او همواره بر ضرورت گسترش بیداری اسلامی که بایستی این نهضت را در چارچوب صحیح رهنمون ساخت. او معتقد بود که بایستی نهضت جهان اسلام را از حالت عاطفی بیرون آورد و ابعاد عملی به آن بخشید.

شهادت آیت‌الله حکیم چه زبانی بر نهضت تقرب بین مذاهب اسلامی به وجود آورد؟

بی تردید، جنایت ترور این مرد بزرگ، ضربه شکننده‌ای بر نهضت تقرب و جنبش وحدت گرایان وارد آورد، تروریست‌هایی که به این جنایت دست زدند، قصد داشتند شکافی در جبهه یک پارچه امت اسلامی به وجود بیاورند، جنایت کاران با این اقدام به دشمنان وحدت و دشمنان تقرب از جمله گروه‌های تکفیری و سطحی‌نگرها و مزدوران استکبار جهانی خدمت کردند. دشمنان با ترور آیت‌الله حکیم آرزوی پیروزی جبهه استکبار جهانی را در سر می‌پروراندند، ولی، من بر این باورم که خون شهید محراب، پیوند کارگزاران و علاقه‌مندان نهضت تقرب را مستحکم‌تر خواهد کرد، و آنها را به سوی آینده روشن و شکوهمند رهنمون خواهد ساخت.

با صراحت به خوانندگان شاهد یاران می‌گویم، که علمای جهان اسلام امروزه اندیشه تقرب را پذیرفته‌اند، مجامع بین‌المللی همچون سازمان فرهنگی وابسته به سازمان ملل متحد (ایسیسکو) و مجمع بین‌المللی فقه اسلامی و اتحادیه جهانی علمای مسلمین، رابطه جهان اسلام که مرکز آن در شهر مکه مکرمه است، همگی مجمع جهانی تقرب بین مذاهب اسلامی را به رسمیت شناخته‌اند. اکنون اندیشه تقرب ابعاد سیاسی به خود گرفته است. به طور مثال اجلاس اخیر سران کشورهای اسلامی که در مکه مکرمه برگزار شد، بر لزوم ترویج و گسترش فرهنگ تقرب تأکید کرد، این یک پیروزی بزرگ برای طرفداران و کارگزاران تقرب بین مذاهب اسلامی به شمار می‌آید. امیدوارم این تلاش‌ها در آینده ثمر بخش واقع شود و فرهنگ تقرب از محدوده علما و نجبگان به توده مردم گسترش یابد و همگانی شود، تا همه افراد مسلمان احساس کنند با یکدیگر برادر هستند، همه احساس کنند که شریک شادی و غم و اندوه یکدیگرند، همگی احساس کنند که آرزوها و آرمان‌های مشترک دارند. ■

عهده داشت، او با تمام توان می‌کوشید به اهداف مجمع تقرب جامه عمل بپوشاند، کتاب‌ها و جزوه‌هایی که در زمینه ضرورت وحدت اسلامی منتشر کرد، نشانه‌های راه مسلمانان بود، او بر این باور بود که امت اسلامی تنها با وحدت و همدلی می‌تواند در برابر تهدیدها و چالش‌ها مقاومت کند. رهبران امت اسلامی تنها با موضع یکپارچه و متحد و یکسان کردن دیدگاه‌های خود می‌توانند به اهداف خود نایل شوند.

اصولاً طرح تقرب بین مذاهب فکری، طرح نادرستی است، چرا که این طرح ثمر بخش نیست، دیدگاه‌ها و اندیشه‌ها را نمی‌توان یکپارچه و متحد کرد، دیدگاه‌ها و نظریه‌ها باید متعدد و گوناگون باشند ولی، موضع‌گیری‌ها و اهداف باید متحد و یکپارچه باشند، به هر حال می‌توان گفت: شهید

■ ■ ■
او بر این باور بود که تقرب به معنی ادغام مذاهب در یکدیگر و یا تلاش برای برتری یکی از مذاهب بر سایر مذاهب اسلامی و یا حذف یکی از مذاهب اسلامی نیست، تقرب بین مذاهب به معنی تلاش برای یافتن دیدگاه‌های مشترک و تکیه بر نقاط مشترک در چارچوب آیین حیات بخش اسلام است.

آیت‌الله حکیم نهادی را پایه‌گذاری کرد که در مسیر جمعیت دارالتقرب بین مذاهب اسلامی گام برداشت که حدود شصت سال پیش توسط آیت‌الله‌العظمی بروجردی، و شیخ محمود شلتوت رئیس مجمع الأزهر قاهره به وجود آمد. علمای بزرگ شیعه و سنی آن برهه همچون شیخ محمد مدنی، شیخ الباقوری و شیخ المرانی و آیت‌الله کاشف الغطاء و آیت‌الله شهرستانی و دیگران در تأسیس دارالتقرب در پایتخت مصر نقشی ارزنده داشتند.

فعالیت دارالتقرب مصر پس از ارتحال بنیانگذاران آن به مدت چند دهه کم رنگ شده بود، تا اینکه آیت‌الله حکیم با تأسیس مجمع جهانی تقرب در تهران در دوران رهبری آیت‌الله خامنه‌ای، نقش تقرب را زنده کرد، شهید حکیم

داشت؟

در حقیقت هدف اصلی آیت‌الله حکیم از پایه‌گذاری مجمع جهانی تقرب، تأسیس دانشگاه تقرب بود. پس از تأسیس دانشگاه، آیت‌الله حکیم به عضویت هیات امنای دانشگاه انتخاب شد. و از آن پس در برنامه ریزی و تهیه برنامه‌های درسی آن تشریک مساعی و نیازهای دانشگاه را تأمین کرد. به اوضاع آن سازمان داد، آنگاه برای برگزاری همایش‌های بین‌المللی تقرب بین مذاهب در تهران و برخی کشورهای جهان طرح‌های سازنده ارائه داد. آیت‌الله حکیم ستاره درخشان این همایش‌ها بود و ریاست بسیاری از این همایش‌ها را بر عهده داشت و اندیشه‌ها و دیدگاه‌های او در این همایش‌ها مورد نقد و بررسی قرار می‌گرفت. در حقیقت او در همه همایش‌های وحدت اسلامی و تقرب بین مذاهب اسلامی حضور داشت، و در چارچوب تلاش برای تقرب و ایجاد همدلی میان پیروان مذاهب اسلامی دیدگاه‌های سازنده و مؤثری ارائه داد.

دیدگاه‌های شهید محراب تا چه اندازه جنبه عملی به خود گرفت؟

در همایش بین‌المللی تقرب که در دمشق برگزار شد آیت‌الله حکیم ده‌ها تن از علمای بزرگ و سایر مذاهب اسلامی را گرد هم آورد، و اندیشه تقرب را با آنان در میان گذاشت. او بر این باور بود که تقرب به معنی ادغام مذاهب در یکدیگر و یا تلاش برای برتری یکی از مذاهب بر سایر مذاهب اسلامی و یا حذف یکی از مذاهب اسلامی نیست، تقرب بین مذاهب به معنی تلاش برای یافتن دیدگاه‌های مشترک و تکیه بر نقاط مشترک در چارچوب آیین حیات بخش اسلام است.

در این زمینه گواهی می‌دهم که رهبران و علمای مذاهب اسلامی که در همایش‌های گوناگون شرکت می‌کردند، دیدگاه‌های شهید محراب آیت‌الله حکیم را با جان و دل می‌پذیرفتند، و آن را به جوامع اسلامی منتقل می‌کردند. افزون بر آن آیت‌الله حکیم در هیات علمی مجمع تقرب عضویت داشت و نقش بسزایی در پیشبرد طرح‌های تحقیقاتی و پژوهشی ایفا کرد، در نتیجه این تلاش‌ها، روایات و احکام و احادیث مشترکی کشف کرد، که همه فرق اسلامی بر آن اتفاق نظر دارند. در حقیقت احادیث و روایات مشترک حدود ۹۰ درصد میراث تاریخی و فرهنگی امت اسلامی را تشکیل می‌دهد.

بنا بر این شهید آیت‌الله حکیم علاوه بر ریاست شورای عالی مجمع تقرب، ریاست همه کمیته‌ها و هیات‌های فرعی از قبیل کمیته‌های علمی، برنامه ریزی و تبلیغی را نیز به

